

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Přednáškový a diskusní den s Levou perspektivou k Mezinárodnímu dni žen

Dne 9. 3. 2014 se náš zástupce zúčastnil přednáškového a diskusního dne pořádaného sdružením *Levá perspektiva* k příležitosti *Mezinárodního dne žen*. Setkání se uskutečnilo v Praze v příjemném prostředí kavárny *Café Therapy* (Školská 30, Praha 1) a jeho hlavními tématy bylo ***Proměna postavení žen v době neoliberalismu*** a ***Sexismus a jeho vnímání v české společnosti***. Setkání bylo čtyřhodinové s přestávkou mezi oběma tematickými bloky, po něm pak následovala volná diskuse mezi zúčastněnými.

První blok zahájila svou přednáškou ***Jak neoliberální reformy marginalizují postavení žen?*** **Mgr. Soňa Tichá** z *Levé perspektivy*. Nejprve shrnula obecná fakta o současné krizi poznamenané společností, tedy že klesá kupní síla lidí, roste tlak na demontáž sociálního státu a veřejného sektoru vůbec, a že současný systém neumí sám sebe zregulovat, ačkoli to jeho zastánci neustále opakují. Problémy současné společnosti přitom dopadají více na ženy než na muže. Práce žen s nízkou kvalifikací je stále více prekarizovaná – tedy není plnohodnotná a příjmy z ní nejsou dostačující k důstojnému životu. Roste počet smluv na dobu určitou, vnucených částečných úvazků a současně nedostatečně ohodnocené práce přesčas. Hovoříme v této souvislosti o tzv. „negativní flexibilitě“, tedy o flexibilitě výhodné pouze pro zaměstnavatele a ne pro zaměstnance. Stále je běžná genderová diskriminace včetně diskriminace „preventivní“ ve smyslu diskriminace mladých žen kvůli „riziku“, že budou mít děti.

Současný socioekonomický systém nevnímá, že bez starosti o blízké a výchovy dětí by společnost nemohla fungovat, a chápe tuto oblast jen jako zátěž.

Situace je v Evropě vyhrcoená zvláště v Řecku a Španělsku, kde dochází k velkému propouštění ve veřejném sektoru, které se dotýká žen více než mužů, protože ženy ve veřejném sektoru tvoří 70% zaměstnaných. K nárůstu počtu nezaměstnaných mladých žen dochází obecně, dramatická situace je například v Řecku, kde je nezaměstnaných celých 62% mladých žen.

Pokud jde o naši zemi, problémem je pokles podpory v nezaměstnanosti, omezování výše příspěvku na dítě ve čtyřleté variantě a v diskriminaci podle pohlaví a věku. Ženy jsou více ohroženy chudobou v důchodu než muži. Dochází k přesunu od solidarity k zásluhovosti spočívající v

ekonomické úspěšnosti, přičemž zásluhy žen pečujících o děti se nepočítají.

Pokud jde o novou vládu, je zatím těžké posoudit, jak si s touto situací poradí. Zlepšení situace závisí na tom, zda Andrej Babiš najde v systému peníze, aniž by přitom zaváděl progresivní a korporátní zdanění, o nichž nechce ani slyšet.

To, co potřebujeme, ale nejsou kosmetické změny; je třeba přijít s novým pojetím ekonomie, které zohledňuje, jak společnost *skutečně* funguje, tedy ekonomie, která dokáže zahrnout i neplacenou práci především (ale nejen) žen pečujících o děti. Je třeba oddělit společenskou prospěšnost a ekonomickou úspěšnost. Protisystémové opatření, jež by bylo možné zapojit i do současného stavu věcí, je *základní nepodmíněný příjem*.

Dále následovala přednáška **Bc. Markéty Mottlové** *Proč chybí ženy v české politice?* Na úvod si přednášející posteskla, že reportáž o Mezinárodním dni žen v České televizi se zabývala pouze zvýšením prodeje květin, aniž by si vůbec všimla vážně míněných akcí, jež v souvislosti s letošním MDŽ probíhají. *Mezinárodní den žen* je třeba chápat jako připomenutí boje za práva žen a toho, že nerovnosti stále přetrvávají.

Pokud jde o zastoupení žen v politice, věnuje mu *Fórum 50%* stálou pozornost, protože jako jeden z důvodů proč se v naší společnosti neřeší problémy žen, spočívá v nízkém zastoupení žen v parlamentu a na vlivných politických pozicích. Aktuálně je v Poslanecké sněmovně 19,5% žen (pokles oproti minulému složení o 2,5%). Důvodem je i skutečnost, že bylo málo žen na volitelných pozicích kandidátek politických stran – v průměru kandidovaly ženy na 22. místě volebního lístku. Ve vládě jsou aktuálně 3 ženy, žádná žena není v čele kraje, na komunální úrovni počet žen roste.

Přestože členy politických stran tvoří 30-50% žen (v případě KDU-ČSL rekordních 53%) neodráží se to v zastoupení v Parlamentu (konkrétně za KDU-ČSL není ve Sněmovně žádná žena).

Z těchto důvodů uspořádalo *Fórum 50%* happening *Nahoře bez*, který měl na skutečnost, že na horních místech kandidátek chybí ženy, upozornit. Skutečně se podařilo nalákat novináře, kteří však poté, co zjistili, že se přítomné feministky ve skutečnosti nesvléknou, ztratili zájem.

Řešením situace rozhodně není založení nějaké ženské politické strany, ale vyšší počet žen v politice napříč politickým spektrem. Ženy by se pak mohly v určitých otázkách spojit v rámci různých politických stran, aniž by se musely vzdát své základní politické orientace.

Fórum 50% lobbuje pro zavedení kvót, kdy by na kandidátních listinách politických stran muselo být (a to i na volitelných pozicích) alespoň 30% žen, což považuje vzhledem ke složení členských základů stran za reálné. V současné době se k tomuto zavázala Strana zelených (která uplatňuje kvóty i na vrcholných stranických pozicích). (KSČM má pro sestavování kandidátních listin doporučení dávat do každé trojice alespoň jednu ženu, ale nejedná se o závaznou normu a ne vždy je naplňována. *Pozn. JP*). Vstřícně se v posledních volbách na kandidátních listinách k ženám

postavila ODS, což ale souvisí nejspíše s fenoménem tzv. „skleněného útesu“, kdy se v rámci organizace, jež se ocitla v krizi, dostávají „nahoru“ ženy (A samozřejmě to mohlo souviset s hledáním nezkompromitovaných tváří. *Pozn. JP*) Nicméně aktuálně ve vedení ODS není žádná žena.

Tak jako jinde, i v politice platí tzv. *pravidlo 30%* - pakliže nějaká podskupina tvoří méně než 30% skupiny, přizpůsobuje se většinovému postoji. Nad 30% začíná mít vliv.

Po těchto dvou přednáškách následovala diskuse, v níž se hovořilo o tom, jak nízký počet žen v politice souvisí s problémem tradičních mužských a ženských rolí, zda by bylo vhodné, kdyby ženy byly v politice razantnější nebo naopak zda mají spíše uplatňovat svoji „ženskost“.

Z pléna zazněla myšlenka, že emancipaci ženy je třeba chápat jako součást emancipace celé společnosti, přičemž hlavním problémem je neschopnost lidí se vzepřít – jsou tak zahlceni pracovním vytížením a existenčními problémy, že na aktivní úsilí o změnu ve společnosti, genderovou či jakoukoli jinou, už nemají sílu. (Neboli: Žijí ve stresu, ale stále ještě mají co ztratit. *Pozn. JP*)

Další zajímavou myšlenkou z pléna byl poukaz na to, že se se ženami mediálně nakládá podobně jako s Romy – když něco pokazí žena, zdůrazní se, že to byla žena. Pokud jde o ambice žen, jsou stále hodnoceny přinejmenším ambivalentně až negativně.

Z pléna také zaznělo, zda by se měl znovu začít hodnotit počet dětí ve smyslu dřívějšího odchodu do důchodu. Soňa Tichá na to odpověděla, že pokud už se zruší nějaká nerovnost mezi muži a ženami, obvykle je to k neprospěchu žen, nicméně že vnímá jako vhodnější více hodnotit péči v době, kdy je poskytovaná, než dodatečně odměňovat.

Pokud jde o mateřství, z pléna si jedna 34letá žena posteskla, že už nyní pracuje od rána do večera, peníze jí stačí tak akorát na jídlo a podnájem (a to má pronajatý jen pokoj) a nedokáže si dost dobře představit, že by měla vůbec čas a zdroje najít si partnera, natožpak mít dítě. Pokud je člověk ve finanční tísní, reálná svoboda neexistuje.

Druhý blok diskuse zahájila **Mgr. Petra Havlíková** ze sdružení *Nesehnutí* přednáškou ***Zkušenosti z dlouholetého organizování soutěže Sexistické prasátečko a kampaně Fight sexism!*** Letos proběhne již šesté kolo této soutěže. Zpočátku si v *Nesehnutí* mysleli, že počet nominovaných sexistických reklam bude postupně klesat, nicméně zatím se tak neděje a každý rok mají přibližně 100 nominovaných sexistických reklam. Cílem soutěže je vtipně a neagresivně poukazovat na toto závažné téma a také působit na příslušné s reklamou spojené instituce.

V České republice se etikou v reklamě zabývá především *Rada pro reklamu*, což je nestátní instituce, ale proti sexismu v reklamě se příliš razantně nestaví. Jedním z cílů spojeným se soutěží *Sexistické prasátečko* je proto lobbying za vložení zákazu sexismu do etického kodexu *Rady pro reklamu*. Snaží se také působit na státní dozorové orgány reklamy.

Soutěž již zaznamenala několik úspěchů pokud jde o stažení některých sexistických reklam. V budoucnu má *Nesehnutí* záměr vytvořit podobnou soutěž pokud jde o sexistické výroky politiků (podobně, jako mapuje anti ekologické výroky soutěž *Ropák roku*).

Posledním příspěvkem byl referát **Bc. Kateřiny Kňapové** (z iniciativy *ProAlt*) ***Praktické postřehy a rady z kampaně proti soutěži Miss UK***. Soutěž *Miss UK* vznikla před třemi lety jako součást komerčních majálesů, kritika této soutěže se vyskytovala od začátku. Díky cílené iniciativě proti zneužívání jména Univerzity Karlovy (která nikdy tuto soutěž nezaštitila) došlo k veřejné diskusi a univerzita se od soutěže výslovně distancovala a podniká právní kroky. Poučnou zkušeností bylo, že terč kritiky, tedy organizátoři soutěže, bez skrupulí sáhli k agresivním vyjádřením a argumentaci *ad hominem* (což by mě osobně tedy nepřekvapilo, to lze očekávat vždy. *Pozn. JP*).

Zhodnocení: Setkání bylo zajímavé a podnětné, účastníkům byly nabídnuty rovněž hodnotné materiály k sociálně-ekonomickým tématům. Vzhledem k závažnosti současné situace u nás i ve světě pokládám za zajímavější první část setkání – pakliže reálně hrozí rostoucí ohrožení (nejen) žen chudobou atd., nejeví se mi otázky sexismu v reklamě či kontroverzní soutěž krásy za tak zásadní. Nicméně se zdá, že pokud bude tlak na změnu probíhat na mnoha různých úrovních, včetně různých úrovní společenské závažnosti toho kterého fenoménu), může tak být celkový pozitivní efekt umocněn. Pokud jde o genderovou oblast, pak osobně shledávám jako nejdůležitější ocenit (jak ve smyslu společenského uznání, tak ve smyslu materiálním) neplacenou práci spočívající v péči o druhé a vnímat dopady přijímaných opatření na ženy. V déleodobějším horizontu lze pak doufat ve změnu stávající společenské racionality směrem k sociálně, neplýtvavě a ekologicky zaměřené společnosti, strach bychom měli mít z regrese k divokému kapitalismu poloviny 19. století nebo, jak se obává sociolog Jan Keller, dokonce až k nějaké formě feudalismu. Jakéhokoli úsilí posunout společnost pozitivním směrem je tudíž třeba si vážit.

Text a foto: Jaroslav Polák